

بسم الله الرحمن الرحيم

حکمت و حلال

علی نقوی

و

حسین صادقی

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

تهیه کننده:

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

۱۳۹۰

تقری، علی.
عدل و حکمت / علی تقری، حسین صادقی؛ تهیه کننده مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات -
قم: مرکز مدیریت حوزه‌ی علمیه‌ی قم، ۱۳۹۰.
ده، ۱۸۰ ص.

ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۳۸-۴۴-۴: ریال ۳۲۰۰۰

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص. [۱۷۵] - ۱۸۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
۱. عدل (اصول دین) - پرسش‌ها و پاسخ‌ها. ۲. خدا - صفات - پرسش‌ها و پاسخ‌ها. ۳.
خیر و شر (اسلام) - پرسش‌ها و پاسخ‌ها. ۴. جبر و اختیار (اسلام) - پرسش‌ها و
پاسخ‌ها. ۵. کلام شیعه امامیه. الف. صادقی، حسین، نویسنده همکار. ب. حوزه‌ی علمیه‌ی قم.
مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات. ج. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه. د. عنوان.
ع ۷ ت ۲۱۹/۳ BP ۲۹۷/۴۱

مرکز مدیریت حوزه‌ی علمیه‌ی قم
مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

نام کتاب: عدل و حکمت

مؤلفان: علی تقری، حسین صادقی

تهیه‌کننده: مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

ناشر: انتشارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

ویراستار: سید محمدحسن جواهری

چاپ: اول / ۱۳۹۰

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۲۰۰ تومان

قم: صندوق پستی ۳۷۱۸۵/۶۶۴۴ تلفن: ۷۷۳۷۲۱۷

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۳۸-۴۴-۴

مراکز پخش:

قم: خ معلم، کوچه‌ی شماره‌ی ۱۲، بن بست اول سمت چپ (جنب ساختمان جامعه‌ی مدرسین حوزه‌ی علمیه، مرکز

مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات تلفن: ۷۷۳۷۲۱۷، تلفکس: ۷۷۳۷۲۱۳

قم: مدرسه‌ی عالی دارالشفا، انتشارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، تلفن: ۷۷۴۸۳۸۳

کلیه‌ی حقوق برای تهیه‌کننده محفوظ است.

با قدردانی از تمام کسانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند، از جمله آقایان: حمید کریمی: مدیر گروه کلام و فلسفه ● احمد
رمضانی: مسئول آماده‌سازی آثار ● نهضت الله عظیمی: حروف‌نگار و صفحه‌آرا.

رئیس مرکز: حسن رضایی‌مهر

فهرست مطالب

نه	مقدمه
	فصل اول: عدل و ظلم
۳	دیدگاه عدلیه در حسن و قبح عقلی
۶	۱. بدیهی بودن حسن و قبح برخی افعال
۷	۲. انکار حسن و قبح عقلی، انکار حسن و قبح شرعی را به دنبال دارد
۷	۳. انکار این قاعده به بسته شدن راه شناخت پیامبران منجمله
۸	تعریف عدل
۱۲	چرایی عدالت و حکمت خداوند
۱۴	عادل بودن خدا، تکلیف یا تخییر
۱۶	جایگاه عدل در اصول دین
۱۹	بررسی دلیل برخی از شیعیانی که عدل را جزء اصول دین نمی‌دانند
۲۰	جایگاه متکران نظریه‌ی امامیه در باب عدل
۲۱	عذاب دنیوی بچه‌های کفار
۲۶	حکمت جلوگیری نکردن خدا از ظلم حاکمان جور

- ۳۱..... چرایی فراوانی نعمت در میان کافران و گنهکاران
- ۳۶..... فلسفه خلقت انسان‌های معصیت‌کار علی‌رغم علم پیشین الهی

فصل دوم: قضا و قدر

- ۴۷..... معنای قضا و قدر
- ۴۹..... اقوال و تفاسیر در قضا و قدر
- ۵۱..... تفسیر متکلمان شیعه
- ۵۳..... قضا و قدر و اختیار آدمی
- ۵۴..... رابطه‌ی قضا و قدر با اختیار
- ۵۵..... رابطه‌ی علم خداوند و اختیار
- ۵۷..... رقم خوردن سرنوشت انسان‌ها از ازل
- ۶۰..... تأثیر شانس در زندگی
- ۶۴..... دیدگاه امامیه در باب بدهاء
- ۶۵..... عقیده‌ی شیعه درباره‌ی بدهاء
- ۶۸..... بدهاء در آیات و روایات

فصل سوم: جبر و اختیار

- ۷۳..... اقوال در جبر و اختیار آدمی
- ۷۴..... ۱. جبرگرایی
- ۷۶..... ۲. تفویض
- ۷۷..... ۳. راه میانه یا امر بین الامرین
- ۷۹..... امر بین الامرین در قرآن و روایات
- ۸۰..... رابطه‌ی اراده‌ی الهی با اراده‌ی انسان‌ها

۸۱	 قدرت و اراده‌ی گسترده‌ی خدا نسبت به همه‌ی پدیده‌ها
۸۲	 دلیل گستردگی اراده‌ی خداوند
۸۴	 گستردگی اراده‌ی خدا و مسأله‌ی جبر
۸۷	 حدود تأثیرگذاری غرایز درونی انسان با رفتار اختیاری
۹۲	 چگونگی بازخواست از اعمال با اختیاری نبودن آفرینش انسان و مرگ او
۹۵	 وضع تکالیف و اختیار انسان
۹۹	 خیر از طرف خدا و شر از سوی انسان
۱۰۲	 گمراهی کفار از سوی خدا یا خود انسان؟
۱۰۸	 توجیه روایت تعیین شقی و سعید در رحم مادر
۱۰۸	 اقسام سعادت و شقاوت

فصل چهارم: انسان و تفاوت‌ها

۱۱۵	 فلسفه‌ی تفاوت‌ها و تبعیض‌ها در انسان‌ها
۱۲۲	 رابطه‌ی بین تکامل و قرب انسان‌ها با استعدادات و امکانات متفاوت
۱۲۶	 چرایی تبعیض بین متولدین در خانواده‌های مسلمان با دیگران
۱۳۲	 شفاعت و تبعیض
۱۳۵	 مراد از نقصان عقل در زنان

فصل پنجم: شرور و مصائب

۱۴۳	 حکمت و راز شرور در عالم
۱۴۳	 الف - شرور اخلاقی
۱۴۵	 ب - شرور طبیعی
۱۴۷	 تقصیر معلولان و بچه‌های ولدالزنا

- چرایی خلق مرض‌ها و بیماری‌ها ۱۵۱
- کوتاهی و ظلم والدین در نرسیدن کودک به کمال و سعادت ۱۵۲
- رابطه‌ی بین گرفتاری و سختی و درجات ایمان ۱۵۵
- حکمت نزول بلاها بر مؤمنان ۱۶۰
- رابطه‌ی بین گرفتاری‌ها و عملکرد انسان‌ها ۱۶۶
- تحفه‌ی دنیا و رنج‌های فراوان آن برای پیامبر ﷺ ۱۷۰
- فهرست منابع ۱۷۵

www.ketab.ir

مقدمه

خداوند تبارک و تعالی دارای اسماء و صفات نامتناهی است؛ به گونه‌ای که شناخت و درک و فهم اسمای او از حیطه‌ی ذهن و فکر آدمی خارج است. یکی از صفات وی، عدل است. منشأ عدل خداوند، علم و حکمت اوست. ما به عنوان یک انسان متدین، صفت عادل را می‌پسندیم؛ اما این سؤال وجود دارد که شر و تفاوت در عالم، ناشی از چیست؟

مسأله‌ی «شر» یکی از کهن‌ترین مسائلی است که از دیرباز، اندیشه‌ی آدمی را به خود مشغول داشته است. از آن هنگام که انسان با به غریبه‌ی خاک گذاشت، خویش را هم آغوش رنج و رنجوری یافت و همواره با سیرین لایات و کامیابی، تلخی محنت و ناکامی را چشید و به زودی دانست که زندگی آکنده از نیکی و پیراسته از هر شر و بدی، آرزویی دست‌نیافتنی و محال است. مواجهه‌ی آدمی با رویه‌ی دردآلود و اندوه‌بار زندگانی و رویارویی او با مصیبت‌ها، پرسش‌های زیادی را فرا روی ذهن جستجوگر او قرار می‌دهد. پرسش‌هایی که امروزه و پس از گذشت هزاران سال، هنوز تازه هستند.

دلیل وجود شر در عالم چیست؟ تفاوت‌های موجود در این دنیا ناشی از

چیست؟ چرا خداوند، گروهی را ثروتمند و برخی را فقیر و بدبخت قرار داده است؟ آیا با عدالت خداوند سازگار است که گروهی علیل و ناقص زندگی کنند؟ آیا این همه شر و مصیبت و فلاکت در عالم با وجود خدایی دانا و عادل سازگار است؟

چنین پرسش‌هایی از جمله دغدغه‌های همیشگی ذهن بشریت بوده است. جماعت بسیاری از متکلمان، فلاسفه و عرفا به تبع انبیا و اولیا، در پی ناتوانی علوم تجربی از پاسخ به پرسش‌های فراروی، در صدد برآمدند تا گوشه‌ای از شبهات موجود در باب چنین مسائلی را از ذهن بشر بزدایند. ما نیز به پیروی از این بزرگان، در این وجیزه، رشته‌ای از رشحات بی‌کران تعالیم اسلام و حقایق قرآنی، درباره‌ی حل غوامض و نظریات مسأله‌ی شرور و تفاوت‌های موجود در عالم را پیش چشم خوانندگان محترم قرار می‌دهیم. امید است اثر حاصل بتواند گوشه‌ای هر چند ناچیز از مشکلات و مشغولیت‌های فکری عزیزان را حل کند.

در پایان از مؤلفان محترم آقایان علی تقوی و حمید صادقی و ارزیابان محترم، حجج اسلام، آقایان: محمدرضا بهدار، سید محمدعلی دانی نژاد، عبدالرحیم سلیمانی بهبهانی و حمید کریمی تشکر می‌شود.

حسن رضایی مهر

رئیس مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات